FİLİM '75

SİNEMATEK DERNEĞİ
YAYIN ORGANI
ŞUBAT — MART 1975
SAYI 49
3 LİRA

SANSÜR KAMPANYASI

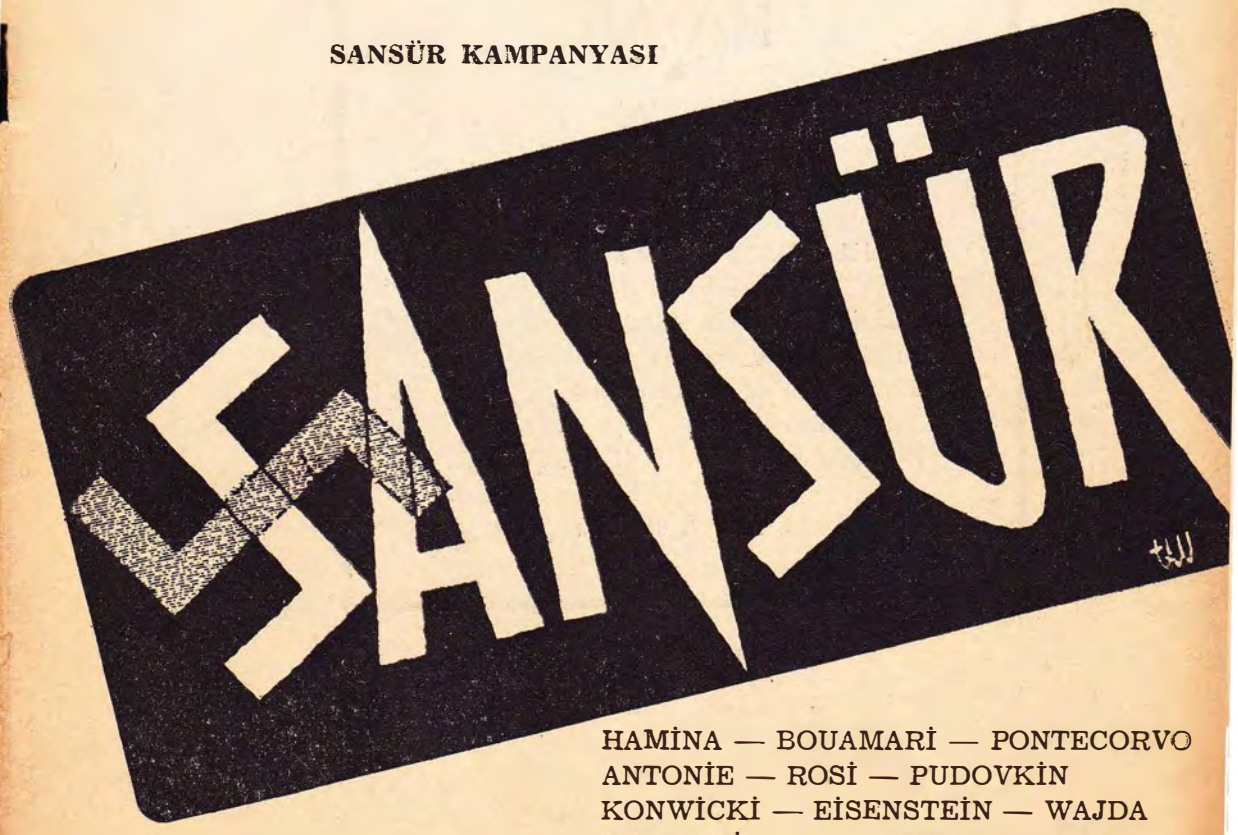

HAMİNA — BOUAMARİ — PONTECORVO
ANTONİE — ROSİ — PUDOVKİN
KONWİCKİ — EİSENSTEİN — WAJDA
VISCONTİ — VALÇANOV — CAZALS
LOSEY — HESKİA

cem yayınevi

GORKİ

KLİM SAMGİN'İN
HAYATI

●

KIRK YIL

KLİM SAMGİN'İN HAYATI
KIRK YIL
Maksim Gorki'nin en büyük eseri olduğu gibi, 3000 sayfaya yaklaşan 4 ciltle dünya edebiyatının da en büyük birkaç romanından biridir.
RUSÇA ASLINDAN TAM ÇEVİRİ
1. CİLT ÇIKTI
680 sayfa 40 Lira

SİNEMATEK DERNEĞİ ŞUBAT 1975 PROGRAMI

Sinematek Derneği Şubat programında değişik ülkelerden önemli yabancı filimler yer alıyor. Doğu Avrupa ülkelerinden Heskia, Valçanov, Konvickiy, Wajda, gibi çağdaş yönetmenlerin eserlerinin yanı sıra iki Sovyet klasiği Sinematek'te yeniden gösterilecek. Pudovkin'in başeseri «ANA» ve Eisenstein'in genç kuşaklar için Sinematek'te her yıl tekrarlanması gelenek haline getirilen filmi «POTEMKİN ZIRHLISI».

Sinematek'in Şubat programının ikinci önemli dizisi ülkemizde Afrika'nın en önemli sinema hareketini tanıtıyor? Cezayir Sinemeası, Üçüncü Dünya ülkeleri arasında sinema sanatı bakımından en ilginç örnekleri veren Cezayir'den bugüne kadar ülkemizde hiç bir filim gösterilmemiştir. Sadece Sinematek'te İtalyan yönetmen G. Pontecoryo'nun Cezayirlilerle bir ortak yapım olarak gerçekleştirdiği «CEZAYİR SAVAŞI» bir kaç yıl önce gene Sinematek programında yer almıştı. Bu kez bu başeserin yanı sıra iki gerçek Cezayir yapımı sunulacak, bunlardan birincisi M. Laktar Hamina'nın Cezayir kurtuluş savaşını büyük bir ustalıkla ele alan ve geniş yankılar uyandıran, filmi «AURES RÜZGÂRI». İkincisi Hamina'dan birkaç yıl sonra Cezayir'in çağdaş sorunlarını gerçekçi bir açıdan inceleyen ve ilk destansı filimlere karşı çıkan en yeni akımdan bir örnek: Busmari'nin KÖMÜRCÜ'sü.

Sinematek'te bu ay günümüz dünya sinemasında tek tek ve önemli yapıtlar sunulacak. Geçen yıl Tahran Filim Şenliğinde büyük ödülü alan Rosi'nin filmi I, Luciano, ülkemizde ilk kez gösterilen ve Meksika devrimine dürüst bir bakış olan, Meksikalı yönetmen Cazals'in filmi EMİLİANO ZAPATA, Visconti'nin son eserlerinden LUDVİG ve Amerikalı yönetmen Fleischer'in üzerinde tartışmalar yapılan filmi CHE GUEVERA.

Sinematek programında önümüzdeki ay açık oturum, seminer ve tartışmalar geniş yer tutuyor. Sansür, Cezayir Sineması, Luciano ve Rosi, CHE GUEVERA konu ve filimler üstüne tartışmalar yapılacak, Şubat ayının iki sergisi ise Özdemir - Görüney karikatür sergisi ile Yarımca sanat şenliği sergisi. Ayrıca geçtiğimiz cumartesi günü Şemsi GÜNER'in diapozitiflerinden oluşan gösteri şubat programını tamamlayan ilginç bir sanat olayı oldu.

SANSÜR KAMPANYASI

İkibinden fazla sinemacı, aydın ve çeşitli kuruluşların temsilcisi ortak bir bildiri imzalıyarak ülkemizdeki çağdışı sansür uygulamasına son verilmesini istediler. 939'dan bu yana yürürlükte olan ve faşist İtal-

yan yasalarından alınan sansür yönetmeliği, Anayasa'ya aykırılığına Türk sinema kültürüne verdiği büyük zararlara ve uygulamadaki büyük yanlışlara rağmen aynen sürdürülmektedir. Sinematek Derneği kurulduğu günden bu yana konuya özel bir ilgi göstermiş, sinema sanatının en doğal hakkı olan demokratik bir denetimi savunmuştur.

Bu bildirinin kamu oyuna sunulması dolayısıyla önümüzdeki ay bütün sanat ve kültür kuruluşları ve basın tarafından geniş bir kampanya düzenlenecektir. Ankara ve İstanbul Sinematek Dernekleri bu kampanyada üstlerine düşen öncü görevi yerine getirmek üzere çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Açık oturumlar dizimizde sansür konusu tartışılacak, ayrıca Tan Oral'ın sansür adlı filmi yeniden sunulacaktır. Aşağıda sinema çevreleri ve aydınlar tarafından düzenlenen bildirinin metnini yayınlıyoruz.

Biz, aşağıda imzaları bulunan kurum, kuruluş ve kişiler, ülkemizde yüz yıldan beri verilen demokrasi savaşını tarihinde nasılsa aşılmamış, çağdışı bir engel biçiminde bugün de sürüp gitmekte olan sinema sansürünü ulusal kültürümüzün kurulmasını ve gelişmesini önleyen bir baskı aracı olarak görüyor ve sansür uygulamasındaki son olumsuz gelişmeleri de göz önünde tutarak ivedilikle çözüm yolları getirilmesini istiyoruz.

Türk sinemasına ilk kez 1919 yılında Mürebbiye filmi dolayısıyle İşgal Kuvvetleri tarafından uygulanan sansür, kırk yıla yakın süredir 5 Vazife ve Selahiyetler Yasasının 6 ncı maddesi uyarınca düzenlenen bir yönetmeliğe göre ve hiç bir demokratik gelişme göstermeksizin, korkunç yanlışlarla sürdürülmektedir. Bütünüyle bir Polis sansürü niteliğindeki bu yönetmelik hiç bir yasanın suç saymadığı yasaklama nedenleri ile doludur. Ayrıca son derece bulanık ve belirsiz olan bu hükümler sinema sanatı ve kültür konularıyla hiç bir ilgisi bulunmayan sansür komisyonlarınca yorumlanmakta, bu yorumlar sonucu sanat değeri yüksek, dünyaca ünlü bir çok yapıt ülkemizde gösterilmediği gibi daha önemlisi ulusal kültürümüzün en etkin parçası olan sinema sanatımıza katkıda bulunabilecek yapıtlar daha senaryo aşamasında yok edilmektedir.

Çünkü, mevcut yönetmelik ve uygulama yabancı filimlerin eğitsel değerler taşıyan önemli örneklerini yasakladığı gibi Türk sinemasını daha da olumsuz biçimde etkilemektedir. Sansür Türk filimleri için yabancı filimlere tanınan hoş görüyü bile fazla bulmaktadır. Bütün bu nedenlerle ulusal kültürümüzün her alanında bulunan ve bulunması demokrasinin vazgeçilmez sağlık işareti olan en ılımlı ve yapıcı eleştiriler bile Türk filimlerinin yasaklanmasının nedeni olmaktadır. Bu

durumun yabancı kültür ve sinema karşısında ulusal kültürümüz aleyhine yarattığı eşitsizlik, uygulayıcılara ağır bir sorumluluk yüklemektedir.

Sansür, Anayasamıza göre yasaktır ve yarım yüzyıldan fazla bir süreden beri sinema hariç her alanda kaldırılmıştır. Bütün sanat, düşünce ve yayın araçlarının yasalara uygunluğunun denetimi bağımsız yargı organlarına bırakılmıştır. Sansürün bütünüyle kaldırılması asıl amaçtır. Ancak bugün zorunlu ve ivedi olan sansürün hiç olmazsa daha demokratik ilkelere bağalnması ve uygulanmasının bu yönde geliştirilmesidir.

Son günlerde yoğunlaşan olumsuz sansür uygulamaları dolayısıyle ilk elde alınacak bazı tedbirleri bildirmenin yararlı olacağı kanısınla aşağıdaki önerileri uygun görüyoruz:

1 — Bir yönetmelik olduğu için olumlu yönde değiştirilmesi bir yasanın değiştirilmesi kadar güç olmayan sansür yönetmeliği demokratize edilmeli, bu değişiklik gerçekleşinceye kadar, en azından belirsiz hükümlerden doğan yersiz baskılara son verilmelidir.

2 — Gene yönetmelik değişinceye kadar sansür uygulaması yapan Filim Kontrol Komisyonlarının yapısı en kısa zamanda değiştirilerek, sinema sanatı ve mesleği, kültür ve eğitim konularına yakın kişilerden oluşturulmalı ve polis sansürü geleneği dolayısıyle İçişleri Bakanlığına bağlı bulunan bu kurullar Kültür Müsteşarlığına bağlanmalıdır.

3 — Bir filim hakkında, sinemanın bir görüntü sanatı olması dolayısıyle, kesin bir kanıya ulaştıramıyacak olan filim senaryolarının sansürü yöntemi kaldırılmalı ya da en azından kitap olarak serbestçe satılan eserlerden yapılan senaryoların sansür edilmesi gibi mantık dışı ve Anayasaya açıkça aykırı bir uygulamaya hemen ve kesinlikle son verilmelidir.

Çağımızın halka en yakın ve etkili anlatım aracı olan sinema konusunda belirttiğimiz düşüncelerin Ulusal Kültürümüz adına yapılmış öneriler olduğuna inanıyoruz. Devletimizin yetkili organ ve temsilcisi olan sizin, bu ulusal görevi yerine getirmek için gereken titizliği göstereceğiniz umuduyla saygılarımızı sunarız.

SİNEMATEK'TE AÇIK OTURUM VE TARTIŞMALAR

Sinematek Derneği'nde bu ay dört açık oturum ve tartışma yapılacak. Bu toplantıların bir kısmı, Sinematek'in Şubat-Mart programında yer alan filimlerle, bir kısmı ise günümüzün aktüel sinema olayları ile ilgili.

Tartışmaalrın ilki 22 Şubat Pazartesi günü saat 14.00'te yapılacak. Konu, son günlerde çeşitli filimlerin, bu arada «Z»nin yasaklanması ile ilgili olara kÜLKEMİZDEKİ SANSÜR UYGULAMASI. 2000' den fazla aydın, bilim adamı, sanatçı, gazeteci ve devlet adamının sinemacılarla birlikte imzaladıkları sansüre karşı bir bildirinin kamuoyuna sunulacağı şu günlerde, bu açık oturumda, 1930'lardan beri hiç değiştirilmeksizin sürdürülen çağ dışı bir sansür uygulamasının zararları üstünde durulacak. Oturum'a Burçan Evren, Hikmet Gürtav (eski sansür kurulu üyesi), Vedat Türkali ve çeşitli ilerici kuruluşların temsilcileri katılacak.

İkinci açık oturum, Sinematek'in önümüzdeki ay programında yer alan Fleischer'in CHE GUEVERA filmiyle ilgili olarak yapılacak. Bilindiği gibi bu mevsimde ticari sinemalarda gösterilecek olan bu filim, çevresinde geniş tartışmalara yol açacak gibi görünüyor. Filimle ilgili tartışmaya Ali Sirmen, Hüseyin Baş ve Aydın Sayman katılacaklar.

Oturumu Atilla Dorsay yönetecektir.

Sinematek'te bu ay iki de seminer var. Bunlardan birincisi, yılın en önemli filimlerinden biri olan ve geçen yıl Tahran Filim Şenliği'nde büyük ödülü kazanan ünlü İtalyan yönetmeni Francesco Rosi'nin son eserlerinden LUCKY LUCIANO üstüne. İkincisi ise üçüncü dünya ülkeleri arasında sinema sanatı yönünden büyük önem taşıyan Cezayir'den. Sinematek'te üç filmin gösterilmesi dolayısıyla CEZAYİR SİNEMASI üstüne olacak. Seminerlerin her ikisini de Onat Kutlar yönetecek.

GÜNEŞ VE GÖLGE

Yönetmen / Ranguel Valçanov - Senaryo / Valeri Petrov - Görüntüler / Dimo Kolarov - Yapım / Film Bulgar - Yıl / 1965

Filmin konusu çağımızın korku ve bunalımları karşısındaki iki değişik tavrı ele almaktadır. Öykü bütünüyle bir plajda geçmektedir. De-

FİLMİN KONUSU

niz kıyısında bir genç kızla genç erkek bir raslantı sonucu tanışırlar. Çocuk Bulgardır. Kız ise çok iyi Bulgarca konuşmasına karşılık Bul- Ancak bir batı ülkesinden olduğu sezilir. Oraya bir turist grubunun tercümanı olarak gelmiştir. Çocuk kıza ilgi gösterir ve dostlukları küçük konuşmalar, oyunlarla gelişir. Genç kızın babası bir fizik bilginidir ve hastadır. Kanser olduğundan şüphelenilmektedir. Çocuğun babası ise oteller inşa eden bir teknisyendir. Plajda geçen küçük olaylar

konuşmaların sonucunda iki gencin geleceğe birbirlerinden çok başka türlü bakmakta oldukları ortaya çıkar. Kız, babasının bir fizik bilgini olarak kaygılandığı bir atom savaşından, bütün yeryüzünü altüst edecek bir felaketten korkmaktadır. Babasına çok güvendiği için bu gar değildir ve filmin sonuna kadar hangi ülkeden olduğu anlaşılmaz. korku ondaki bütün ümitleri silip süpürmüştür. Zaman zaman birden bu korkunç gelecek, bir karabasan olarak kızı ürkütür. Kendisine musallat olan bu endişeden bir türlü kurtulamamaktadır. Çocuk ise onu küçük şakalar, armağanlarla avutmaya çalışır. Biraz da şaşırmaktadır. Çünkü insanların gelecekte mutlu olmaları için herhangi bir engelleyici görmemektedir. İki genç gittikçe birbirlerine yaklaştıklarını, bütün bu kötü görüntülerin bir sevgiyi engelliyemiyeceğini farkederler. Plajda çeşitli ülkelerden gelmiş dostça eğlenen insanların arasına katılırlar.

Güneş ve Gölge 1965 yılında «Los Alamos Barış Şenliği» ABD'nde «John F. Kennedy» armağapnını kazanmıştır. Jüri üyeleri armağan için aşağıdaki gerekçeyi vermiştir:

Bu filim barış adına düzenlenen şenliğin amacını en başarılı bir biçimde yansıtmaktadır. Jüri bu filmi, insan mutluluğuna son verecek bir atom savaşına karşı koymaları için bütün iyi niyetli insanlara yapılmış etkili bir çağrı saymaktadır.

ÖLÜLER GÜNÜ / ZADUBKİ

Yön. / Tadeusz Konwicki - Senaryo / Konwicki - Görüntü Yönetmeni / Kurt Weber - Oyuncular / Ewa Krzyzewska, Jerzy Kaczmarek, Edmund Fetting, Jadwiga Chojnacka, Beata Tyszkiewicz, Elzbieta Czyzewka - Yapım / Kadr (Filmpolski) - Polonya 19ul

FİLMİN KONUSU

Adam ve Kadın, savaştan sonra, Ölüler'in anıldığı dini tatil gününden yararlanarak bir köyye gelirler. İkisi de, (özellikle Adac) tedirgindir. Tanınmak istemez. Bir otele yerleşirler. Otelde Goldafpel adında hasta bir yahudi, otelin sahibesi kadın ve oğlu yaşamaktadırlar. İki sevgilinin aralarında adeta bir duvar vardır. Geçmiş savaşta ölen sevgililerinin, bütün ölülerin ördükleri bir duvar. Adam ve Kadın, bu geçmiş sevgileri, yani «ölü»leri yeniden yaşarlar sırayla.

Adam ve Kadın Teğmen: Savaşın en şiddetli döneminde, Adam, asker olduğu birliğin kadın Teğmenine aşık olur. Bir çarpışma sırasında gönüllü istenir. Adam, gönüllü olur. Görevden dönüşte ölen olup olmadığını sorar. Kadın Teğmen'in vurulduğu söylenir.

Adam bu ilk «ölü»den Vala'ya (Kadın) söz etmez. Kadın ise kendi «ölü»sünü anlatır.

Kadın ve Sağcı Genç: Kadın köydeki devrimci liderin kızıdır. Sağcı

askerlerin hücumuna uğrar. Öldürülmek istenir. Kız yiğitçe savunur kendini. Sonunda evini yakarlar. Sağcı askerler arasındaki bir genç, adamla kadın karşılaşırlar. Birbirlerini severler. Ancak kadın, genç adamın sağcılardan olduğunu öğrenir. Devlete bşvurarak eski suçlarını itiraf etmesini ister. Genç adam bunu kabul eder. Ancak sağcı artıkları tarafından öldürülür.

Adam ve Katerina : Bir başka ölüyü hatırlar adam. Bütün yörenin sevgiyle ve hayranlıkla alkışladıkları, adına türküler yaktıkları genç ve güzel bir partizandır Caterina. Rahibin yeğenidir. Savaştan sonra da adamla karşılaşırlar. Severler birbirlerini. Ancak savaş yıllarındaki hayatı anlatılamıyacak kadar korkunç geçmiştir Katerina'nın. Bu yüzden kendisini çıldırmaktan kurtaracak bir sevgi istemektedir. Sonunda çıldırır.

Adam ve Kadın, bu anıların ağırlığı altındadırlar. Kadın, köyden ayrılmaya karar verir. Bir ara ortadan kaybolur. Adam onu ararken otelci kadınla konuşur. Otelci Kadın, Goldapfel'in kendisiyle evlenmek istediğini söyler. Ama, «Benim onun parasına ihtiyacım yok» der. «Sadece para için mi evlenilir?» der adam. «Elbette» der Otelci Kadın, «Sevgi falan gibi şeyler anlamsız bir lükstür.» Sonunda adam kadını bulur. Köyden ayrılmaya karar verirler. Otobüs hareket etmek üzeredir. Adam, bir sonraki otobüsle geleceğini söyler. Ayrılırken ilginç bir konuşma geçer aralarında. Yeniden birşeyler kurmanın imkânsızlığına inanmaktadırlar. Otobüs biletçisi uzun uzun birbirlerine sarılarak ayrılamıyan iki sevgiliye seslenir: «Çabuk olun. Önünüzde koskoca bir hayat var.» Otobüs hareket eder. Ve film Kadınla Adamın yeniden buluşmaları ile son bulur.

«Gelecek, geçmişe ağır basmış»tır.

EVA / ALDATAN KADIN

Aldatan Kadın / Eva / Yönetmen - Joseph Losey / Senaryo - James Hadley, Chase'in romanından Hugo Butler ve Evan Jones / Görüntü Yönetmeni - Gianni di Venanzo / Müzik - Michel Legrand / Şarkılar - Billie Holiday / Oyuncular - Jeanne Moreau, Stanley Baker, Virna Lisi, Giorgio Albertazzi / Yapım Paris Film - İnteropa Film 1962.

Eski bir işçi olan Tyvian (Stanley Baker)in yazdığı roman filime çekilmiş ve kendisine büyük bir şöhret ve para sağlamıştır. Venedik'e gelen Tyvian, filimin yapımcısı Branco Malloni (Giorgio Albertazzi) ile ikinci romanı için bir anlaşma yapmak istemektedir. Filimin hikâyesi uzun bir geriye dönüş içinde anlatılır. Bir barda Branco ile oturan Tyvian, Eva (Jean Moreau) ve ölen Karısı Francesca (Virna Lisi)

ile olan ilişkilerini düşünür.

Birçok kez birbirleriyle karşılaşmış olan Eva ve Tyvian, Francesca'nın Roma'da olduğu yağmurlu bir günde buluşurlar. Eva herkesin peşinde koştuğu değişik bir kadındır. Tyvian, Eva karşısında kendisini güçsüz hisseder, ona hiç kimsenin bilmediği bir gerçeği açıklar: Tyvian kitabın yazarı değildir, gerçek yazar ölmüş olan kardeşidir. Suçluluk duygusu içinde olan Tyvian Eva'dan yardım umar. Eva'nın davranışları Tyvian için şaşırtıcıdır. Eva hiç bir zaman kendisini açıklamayı denemez, yalnızlığını savunur. Tyvian bu ilişkiyi sürdürememektedir. Bu arada Francesca bazı şeyler sezinler, fakat Tyvian'a karşı anlayışlı davranır. Tyvian, Francesca seyahate gidince yine Eva ile buluşur. Eva Francesca'yı düşünür. İkisi de birbirinden çok değişik insanlardır. Seyahat dönüşü durumu öğrenen Francesca kendisini öldürür. Tyvian ve Branco bulundukları yerden çıkarlar. San Marco meydanında Eva ile son sevgilisi Yunanlıya raslarlar. Tyvian'ın Eva'ya karşı olan tutkusu bütün hırsını bastırır. Eva ile Yunanlı uzaklaşırken filim son bulur.

SEKİSİNCİ / OSMIATE / Zako Heskia 1969

Bulgar sinemasının son yıllarda ortaya koyduğu en ilginç filimlerden biri olan ve Paris'ten başlayarak dünyanın çeşitli kentlerindeki Bulgar sinema haftalarında gösterilen «Sekizinci» yönetmen Zako Heskia'nın üçüncü uzun filmidir. İlk filmi «Sıcak Öğle» (1964) ve daha sonraki «Tatil Başlangıcı» filimlerinden sonra Heskia «Sekizinci» ile en tutarlı yapıtına imza atmış oluyor. «Anta-faşist» bir nitelik aşıyan bu filimde Heskia, Bulgaristan'ın 2. Dünya Savaşı'nın son yıllarındaki görünümünü sunuyor ve Sovyetler Birliği'nden gelen sekiz sosyalist Bulgar paraşütçüsünün ülkelerindeki faşist iktidara karşı giriştikleri direnişi anlatıyor. Bulgar hükümeti direnişçileri ateş ve uzak çemberi kurarak karşılarlar. Çeşitli bölümlerden meydana gelen filim, esas olarak Bulgaristan'a inen «Sekizinci» paraşütçünün hikâyesini anlatır. «Sekizinci» diye çağrılan filmin kahramanı, soğukkanlılığı, cesareti ve yaratıcılığıyla efsane kahramanlarına özgü nitelikleri üzerinde toplar. Kurşunları hedefini hiç şaşmaz. «Sekizinci»ye Parti bölge komitesi tarafından bir partizan birliğinin yönetimi görevi verilir. Burada daha önce Bulgaristan'a inmiş bulunan paraşütçü arkadaşlarından Vlado ile karşılaşır. Birlikte direnişe devam ederler. Sonunda onlar da jandarma tarafından gizlendikleri yerde yakalanırlar. Heskia, filmini kahramanlarının psikolojilerine inmeye çalışan, duyarlı bir dille ama bir «serüven filmi» temposuyla anlatır. «Sekizinci»

hızlı, sürükleyici bir filimdir. 1969'da Bulgar sinemasının «Oscar»ı sayılan «Altın Gül» ödülünü almıştır. Geniş ekran. Oy. / Georgi Georgiev, Nicolas Anastasov, Meglena Karalambova, Stoitche Mazgalov, Anton Gortçev, Petre Penkov.

ANA

MAT. Yönetmen / Vsevolod Pudovkin. Senaryo / Nathan Zarkhi. Maksim Gorki'nin ayni adlı yapıtından. Görüntüler / Anatoli Golovnia. Dekor / Sergey Kozlovski. Oynayanlar / Vera Baranovskaya, Nikolay Batalov, A.P. Çistiyakov. Yapım / Meşrapbom - Moskova, SSCB 1926.

1958 Brüksel Dünya Sergisi sinema yazarları anketine göre dünyanın en iiy oniki filmi arasında yer almıştır.

Pudovkin, Rus sessiz sinemasının Ayzenştayn, Vertov ve Dovjenko ile birlikte 4 büyük isminden biri sayılır. İlk başeseri olan «Ana»dan başlayarak Pudovkin sineması, lirik, romantik ve psikolojik, kişisel özellikleri belirgin insanların öyküsünü anlatan bir sinemaya doğru yönelir. Ama bu insanlar, toplumsal bir «prototip« olarak da önem taşırlar. Pudovkin, bir üçleme (trilogie) meydana getiren 3 filminden «Ana» da yaşlı bir emekçi kadının, «St. Petersburg'un sonu»nda asker olan genç bir köylünün, «Asya üzerinde fırtına»da bir Asyalı göçebenin bilinçsel uyanışını anlatır. «Ana», Maksim Gorki'nin ayni addaki ünlü romanından uyarlanmıştır. Ana (V. Baranovskaia), sarhoş bir işçinin cahil karısıdır. Kocasının ölümünden sonra, silâhların oğlu tarafından saklandığı yeri polise ihbar eder. Ancak, çar rejimine karşı savaşan bir militan olan oğlunun polis tarafından yakalanarak mahkûm edilmesinden sonra yaptığı işin yanlışlığını anlar. Oğlu hapisten kaçmanın bir yolunu bulur, anasıyla bir gösteride buluşur ve çıkan çarpışmada ikisi de can verirler. Bu ünlü filmin en ünlü bölümleri şunlardır: Babanın ölümü, jandarmaların gelişi ve ananın yakarışı, mahkemedeki yargılama ve mahkûmiyet, hapishanedeki başkaldırma, oğulun kaçması ve buz tutmuş bir nehir üzerinde yürümesi, bir nehir gibi akan gösteri yürüyüşü, polisle çarpışma, ananın düşen bayrağı kaldırması, 1917 devrimini çağrıştıran son bölüm.

Sinema tarihçisi Leon Moussinac, şu satırları yazdığında herhalde en çok «Ana» filmini düşünüyordu: «Pudovkin'in tipleri basit ve eksiksizdirler, çünkü insanlığın bir «anı»nı değil, insanlığın sonsuz ve önüne geçilmez yanlarıyla tüm gelişimini, serüvenini temsil ederler. Bu karakterler, unutulmazdır, çünkü insanların isteyerek veya istemeyerek herzaman katıldıkları büyük toplumsal olayları ele alan genel tema'ya yakından ve sağlam biçimde bağlıdırlar.»

Buz sahnesi, Gorki'den değil, Griffith'in «Way down east»inden esinlenmiştir. Bu sahnenin yer aldığı son bölümde, «bahar» teması, hapishaneye kaçışı haberleyen bir kâğıtla aynı zamanda gelir ve buzların çözülmesi temasını hazırlar. Buzlarla kaplı nehirin görüntüsü ise 1 Mayıs yürüyüşüne doğru koşan kalabalıkların görüntüsünü simgeler. Böylece eyleme dramatik biçimde bağlanan bir çağrışım (metaphore), bu kısma «lirizm»ini kazandırır ve sessiz sinema çağında kurgunun klasikleşmiş bir örneği haline gelir.

«Ana», yapıldığı 1926 yılından başlayarak bütün ülkelerde «Potemkin» inkine yakın bir etki yapmıştır. Film, 1958'de Brüksel'deki ünlü seçimde sinema tarihinin en iyi 12 filmi arasında sayılmıştır.

KAYIN ORMANI / BRZEZINA

Yön: Andrzej Wajda / Oynayanlar: Olgierd Lugaszewice / 1970, Polonya yapımı. 1971 Moskova Filim Festivali ödülü.

Dul orman koruyucusu Boleslav ormanın ortasında bir evde küçük kızı Ola ile birlikte yaşamaktadır. İsviçre'de birkaç yıl geçiren veremli kardeşi Stanislav durumunun umutsuz olduğunu öğrenince ölmeye ülkesine döner.

Daha ilk anlarda iki kardeş arasında çatışmalar başlar. Bu sürtüşmelere genellikle sudan şeyler neden olur: Stanislav'ın piyanoda çalmak istediği parçalar, birlikte bir gezinti, bir parça pastırma... Bir de Boleslav'ın uzun zamandır gizlice sevdiği çiftlik hizmetçisi Malina vardır. Stanislav kızı baştan çıkarmakta gecikmez. Malina basit bir kızdır, ne Stanislav'ın hastalıklı duyarlılığından ne de Boleslav'ın zorla bastırılmş şiddetinden bir şey anlamaktadır.

Olay göller, bataklıklar ve ormanlardan oluşan bir dekor içinde gelişmektedir. Tanıkları da küçük Ola, yaşlı bir hizmetçi, Malina'nın nişanlısı Michal ve onun kardeşi Janek'tir. Evden az uzakta bir kayın ormanında Boleslav'ın karısı gömülüdür. Stanislav'ın bedeni de yakında onun yanına yerleştirilecektir.

POTEMKİN ZIRHLISI / BRONENOSETZ POTEMKİNE

Bütün zamanların en iyi filmi. Yönetmen / S. M. Eisenstein. Senaryo / S. M. Eisenstein, Agadjanova Choutko. Görüntüler / Edouard Tisse. Dekor / Rachals. Oyuncular / A. Antonov, V. Bersky, G. Alexandrov, M. Gomarov. Yapım / Goskino Moskova. Yapım Yılı / 1925. Uzunluğu / 1850 metre.

1958'de 26 ülkeden oy kullanan bir sinema tarihçileri yargıcılar ku-

rulu 117 oydan 100'ünü bu filme vererek onu «bütün zamanların en güzel filmi» olarak nitelendirdiler.

FİLMİN KONUSU

Başlıca bölümler:

1 — İnsanlar ve Solucanlar: Ranzalarına uzanmış, tartışan denizciler, avarya'ya uğramış etin gelişi, sakallı küçük binbaşının gözlüklerini takarak solucanların kımıl kımıl kımıldadıkları ete bakıp: «Bunlar solucan değil, sinek yumurtalarıdır» demesi, çorbayı reddedip, konserve satın alan denizciler.

2 — Arka güvertedeki dram: Arka güertede topvlantı, kumandanın gelişi: «çorbayı güzel bulanlar iki adım ileri çıksınlar», «isyan»cıları, direklere asmakla tehdit, kumanda kulesine hücum, arka güvertede kalmış denizcilerin, kurşuna dizilmek üzere bir branda bezi ile örtülmeleri, ateş edecek olanları takdis eden rahip, ateş etmek istemeyenler, isyancıların silâhları ele geçirişi, subayların ve rahibin denize atılmaları, isyanı yürüten Vakoulintchouk'un ikinci kaptan tarafından yaralanarak denize düşmesi.

3 — Kan, üc diye bağırıyor: Tan ağarırken ıssız Odessa, buharlı motorun cesedi kıyıya getirişi, cesedin rıhtımda teşhiri, kentin her yerinden akın akın gelmekte olan halk, bir kadının söylevi, alay eden birinin dövülüşü, isyana çağrı, zırhlıdaki toplantı.

4 — Odessa merdivenleri: Denizcileri alkışlamakta olan halk merdivenlerde birikmiştir. Birden ateş başlar, askerlerin çizmeleri ölülerin üzerlerinden geçer, ölen çocuk, oğlunu kollarına almış olarak merdivenleri çıkmakta olan anne, merdivenin yukarısında vurulmuş bir kadın, çocuğunun arabasını ileriye doğru iten cesedi, çocuk arabasının merdivenlerden aşağıya doğru yuvarlanışı, gözü kurşunla parçalanmış bir kadın, dev kapıları parçalayan Potemkin'in topu, doğrulan taş aslan.

5 — Filo'nun arasından geçiş: Zırhlının güvertesinde toplantı, gemi demir alır, geecleyin endişeli nöbetçi, uzakta beliren filo, savaş çağrısı, ateşe hazırlanan toplar, «bizimle olunuz» işareti, filo gemilerinin, «kardeşler, kardeşler, kardeşlerimiz» diye bağıran denizcileri.

CEZAYİR SAVAŞI / LA BATTAGLIA DI ALGERİ

Yönetmen / Gillo Pontecorvo. Senaryo / Solinas - Gillo Pontecorvo. Görüntü Yönetmeni / Marcello Gatti. Müzik / Ennio Morricone, Gillo Pontecorvo. Kurgu / Mario Serandrei, Mario Morra. Oyuncular / Brahim Haggiag (Ali la pointe), Yusuf Saadi (Saadi Kader), Jean Martin

(Mathieu), Tommaso Neri (Yüzbaşı Dubois), Fevziye El Kader (Halime), Michele Kerbash (Fethiye), Muhammed Ben Kassen (Ömer), Yapım / Igor Film, Casbah Film (Yusuf Saadi, Sergio Merolle) Yapım Yılı 1966

1966 Venedik Şenliği en iyi film ödülü.

KONU :

Cezayir'de Casbah'da bir araştırma yapan Fransız paraşütçüleri Ali La Pointe'un saklandığı yeri bilen birini esir edip zorla konuşturuyorlar.

Üç arkadaşı ile Ali La Pointe saklandığı yerde askerlerin hücumuna uğruyor. Teslim edilmesi isteniyordu. Ali cevap vermeyip geçmiş yıllara dönüyor düşüncelerinde.

1 Kasım 1954: Üç kâğıtçılık yapan Ali tevkif ediliyor. Spiker kısaca Ali hakkında bilgi veriyor. Daha önce Ali rençperlik, hammallık yapmış, işsiz dolaşmış, serserilik suçu ile hapise atılmış, fuhuşa teşvikle yargılanmıştır.

Hapiste Ali siyasi tutuklularla tanışıyor, birinin idamına tanık oluyor. FLN (Ulusal Özgürlük Hareketi) ne katılmaya karar veriyor.

Beş ay sonra Ali hapisten çıkıyor. İlk görevi polisi arkadan vurup öldürmektir. Oysa Ali polisi yüzyüze gelip vurmak ister. Kendisine verilen tabanca boş olduğundan güç belâ kurtulabilir.

Devrim hareketinin reislerinden Saari Kader Ali'ye bu ilk görevin bir çeşit imtihan olduğunu, bu yüzden ona boş bir tabanca verldiğini izah ediyor. Kader FLN'in planlarını açıklıyor ona: Casbah'yı bir merkez olarak kullanabilmek için orada barınan tüm kanun dışı insanları temizlemek gerek.

Suikastlerle ilgili haberleri dikte eden bir gazeteci demokratik hukuk düzeninin getirdiği güçlüklerden, bunalmış olan hükümetten şikâyet ediyor.

Fransızlar Casbah'ın girişlerine nöbetçi koyuyorlar.

20 Temmuz 1956: Polislere karşı üç suikast daha yapılıyor. Beyazların mahallesinde çalışan bir çöpçü suikastçı sanılıp linç olma tehlikesiyle karşılaşıyor, yetişen polis tarafından kurtarılıyor.

Önceki sahnede gördüğümüz gazetecinin yönetiminde bir Fransız topluluğu Casbah'ya girip bir evin önünde saatli bir bomba yerleştiriyor.

İnfilâkten sonra sessiz bir kalabalık evin etrafında toplanıyor, enkazlardan kadınların ,çocukların cesetleri çıkartıyor.

Cezayir sorunu ONU'ya getirmek amacı ile FLN genel grevi ilân ediyor.

Kader Ali'ye bir görev veriyor: Geçici Cezayir hükümetinin önemli yöneticilerinden biri olan Ben M'Hidi'yi emin bir yere götürmek. Ben M'Hidi Ali'ye grevin nedenini anlatıyor: terör yalnızca bir başlangıçtı, artık tüm halkı başkaldırmağa çağırmalı.

«Champagne hareketi» başlıyor: Paraşüçüler Casbah'ya girip greve katılanları tevkif ediyorlar.

Bir basın toplantısında Albay Mathieu harekât hakkında bilgi verip işkencenin hukuki olduğunu savunuyor.

5 Şubat 1957: Grevin son günü. Dükkânlar zorla açılıyor. Spiker ONU'nun Cezayir sorunu ile ilgilenmemeğe karar verdiğini bildiriyor. Paraşütçüler halka yiyecek dağıtıyor.

Albay Mathieu harekâtın bilânçosunu yapıyor. Başkaldıranların teşkilâtı çoğunlukla ezilmiş durumunda, yalnızca reisler kalmıştır.

Bazı reieslerin idam edileceğini ilân edilirken, Ali ve Kader teşkilâtı yeniden kurmağa çalışıyorlar. Onları bir kuyuya saklıyan bir kadının yardımı ile paraşütçülerden kurtuluyorlar.

4 Mart 1957: Ben M'Hidi tevkif edilmiştir. Albay Mathieu onu gazetecilerle görüştürüyor. FLM'in giriştiği terör havası konusunda Ben M'Hidi'nin cevabı şu oluyor: «Terör dediğiniz Fransızların köylere attıkları napalm bombalarıdır». Albay Mathieu konuşmayı kesiyor.

Albay Mathieu'nün basın toplantısı. Mathieu hapishanede intihar eden Ben M'Hidi'den söz ediyor, işkence dahil, paraşütçülerin uyguladıkları yöntemi savunuyor.

Paraşütçüler iki reisin saklandığı yeri kuşatıyorlar. Mathieu teslim olmalarını istiyor.

24 Eylül 1957: Kader yanında bulunan bir kızla teslim oluyor.

Mathieu'nun arabasında Albay Kader'e FLN'in artık savaşı kaybettiğini söylüyor, kız bağırarak Ali'nin henüz serbest olduğunu hatırlatıyor.

Casbah'da Ali bir suikast hazırlarken paraşütçüler geliyor. Ali, bir delikanlı, bir genç kız ve bir çocukla birlikte saklanıyor.

Baştaki sahneye dönüş: Paraşütçüler Ali'nin saklandığı yere bir bomba yerleştiriyorlar. Etrafta sessiz bir kalabalık dramın son sahnesini izliyor. İnfilâkten sonra, olaya hazır bulunan bir General, Mathieu'yü tebrik ediyor. Artık uzun bir süre için FLN'den söz edilmiyecektir.

10 Aralık 1960: Şafak vaktinde Cezayir aniden sesler duyuluyor. Her sokaktan, her çıkmazdan bir insan seli Beyaz Kent'e doğru akıyor. Bir gazeteci Paris'e telefon ediyor: «İki yıl sonra patladılar. FLN'in bayrakları yeniden dalgalanıyor».

Gece Casbah'da başkaldırma yayılıyor.

Gündüz. Yollarda çarpışmalar devam ediyor. Fransızlar tanklar kullanıyor, oysa Cezayir halkı yılmıyor.

21 Aralık 1960: Halk yenidene sokaklara dökülüyor. En önde bir kadın Fransızların yüzüne Cezayir bayrağını sallıyor.

ZAPATA / Felipe Cazals

Çağdaş Meksika sinemasının Leduc Ripstein ve Cordo ile birlikte en önemli yönetmeni olan Felipe Cazals'ın filmi Meksika ihtilalinin önemli bir bölümünü Elia Kazan'ın aynı adı taşıyan Viva Zapata'sından daha dürüst ve gerçekçi bir biçimde ele alıyor. Diaz'ın kanlı diktatörlüğüne, yoksul köylüleri ezen toprak ağası Latifundia sahiplerine ve kuzey Amerika'nın elinde oyuncak olan kukla yönetime karşı ayaklanan Meksika halkı kendi içinden yiğit ihtilâlciler çıkarmıştı. Bu köylü liderlerden birisi ve en önemlisi olan Emiliano Zapata on binlerce köylü ile birlikte uzun süren kanlı bir mücadele vermiş bir ara zafere ulaşmış ama bir yandan toplumsal koşulların elverişsizliği öbür yandan da özellikle ABD'nin desteğiyle halkı ezen general Huerta'nın faşist sürülerinin hileleri sonucu haince öldürüldü.

Cazas bu destansı olayı bir halk hareketi olarak ve etkili bir sinema diliyle veriyor. EMİLİANO ZAPATA son zamanlarda ülkemizde gösterilen ve politik bir mesajı olan önemli bir filim.

(Filimin Türkçe altyazısı vardır.)

LUCKY LUCIANO

Yönetmen: Francesco Rosi / Gör. Yön.: Pasqualino de Santis / Oyuncular: Gian Maria Volonte, Edmond O'Brien, Vincent Gardenia.

Bir gangster olan Lucky Luciano, Amerika'dan istenmeyen kişi olarak atılmış ve İtalya'ya gelmiştir. Film başladığında onu Napoli'de görüyoruz. Hüzünlü fakat kararlı bir yüzle, bir basın toplantısında gazetecilere kendisiyle ilgili yapılan bütün ithamların gerçek olmadığını anlatmaktadır. Esrar trafiği gün geçtikçe artmaktadır. Birleşmiş Milletlerde yapılan bir tartışmada, soruşturmayı yürüten Henry J. Aslinger ve İtalyan delegesi arasında bir tartışma çıkar ve İtalyan delegesi, İtalya'nın bir eroin kaçakçılığı merkezi olduğunu red eder.

LUDWİG

Senaryo: L. Visconti / Yönetmen: L. Visconti / Kamera: Armondo Nannuzzi / Oyuncular: Helmut Berger, Romy Schneider, Trevor Howard, Silvana Mangano

Bu film, modern, Alman ve Avrupa tarihinin en alışılagelmiş, egzantrik ve büyüleyici karakterlerinden birinin hayatını anlatmaktadır. Bavyera kralı II. Ludwig: Genç bir hükümdar, bir atlet, megaloman, dengesiz, çılgın ve öykülere konu olacak kadar yakışıklı bir adamdır. Sanatkârların koruyucusu, Wagner'in arkadaşı, siyasetin ve entrikanın yabancısı, Bismark'ın arkadaşıdır. Aşağılanmış ve hor görülmüş bir adam olarak, insanlar ve tanrı tarafından terk edilmiştir. Etrafa deli ve manyak olarak tanıtılmış, tutuklanmıştır.

CEZAYİR SİNEMASI'NDAN İKİ ÖRNEK: AURES RÜZGARI VE KÖMÜRCÜ

Sinemanın nabzı Hollywood'da, Cine-Citta'da, Londra'da ya da Paris'te değilde, Bolivya'da, Brezilya'da, Meksika'da, Mısır'da, Cezayir'de yani ÜÇÜNCÜ DÜNYA ÜLKELERİ'nde atmaktadır. Gelişen sinemanın taze ve güçlü kaynaklarını sömüren değilde, sömürülen ve bundan kurtuluşun savaşını veren ülkelerde aramalıdır. İşte, Afrika kıtasının bağımsızlık yolunda önemli adımlar atmış iki ülkesi Mısır ve Cezayir sinemaları Üçüncü Dünya'nın en gelişmiş sinemalarıdır.

Kurtuluştan önce yabancı şirketlerin ekonomik baskısı altında bulunan dağıtım ve gösterim, bağımsızlıktan sonra devlet kontrolüne geçti. Yok denecek kadar zayıf olan ulusal yapım gene devlet desteği ve bazı ortak yapımlarla geliştirildi Cezayir'de. Yapılan filmler oldukça geniş bütçeliydi ve bir milyondan fazla Cezayir'linin hayatına mal olan Kurtuluş Savaşı'nı konu alıyordu. Ancak bu filmler sorunlara çok genel açıdan yaklaşan ve özellikle Cezayir halkının günlük sorunlarına, gelecek karşısında tavır almasına yardımcı olacak çözümler getirmeyen filmlerdi. Giderek halkın büyük çoğunluğunun okuma yazma bilmediği Cezayir'de, halkın sorunlarına yaklaşan, ülkedeki değişimin halka anlatılışında ve sorunların tartışılmasında etkin bir araç olarak karşımıza çıkıyor.

Buamari'nin, «KÖMÜRCÜ» filmi güçlü bir sinema yapıtıdır. Sömürgelikten yeni kurtulmuş, teknolojinin gelişme eşiğinde bir ülkede yaşayan kömürcü işini kaybeder. Eski ve yeni feodal kalıntıların baskısı altında ezilir. Toprak reformu ekonomik ve sosyal ayırımları ortadan kaldırmaz ve kadının durumu değişen yasalar kadar kolay değişmez... Buamari, bu filmiyle hem eleştirici, hem de yol gösterici bir tavır almaktadır. Bu tavrın kökenleri ise bir yandan Cezayir'in ulusal kültürü ile hesaplaşmayı, öbür yandan halkın günlük sorunlarına çözüm getirmeye ve ayrıca geleceğe dönük sağlam politik düşüncelere

uzanıyor.

Lakhdar Hamina ise «AURES RÜZGARI»nda, Cezayir'in bağımsızlık savaşını konu edinir, bu yönüyle Kömürcü'den farklı bir alana değinen son derece başarılı bir filmle karşılaşırız.

İşte genç Cezayirli yönetmenler kurtuluş temasını unutmuş değiller, ama genellikle bakıldığında bu sinemaya görülür ki, bu temayı bitmiş bir olayın canlandırılması olarak değil, yeniden yorumlanması ve sürekli bir devrimin aşamaları gibi görürler.

İLK GÖSTERİ FİLİMLERİ
CHE

«Che». Yönetmen: Richard Fleischer. Senaryo: Michael Wilson, Sy Bartlett Görüntü Yön: Charles Wheeler, Müzik: Lalo Schifrin. Oynayanlar: Omar Sharif, Jack Palance, Cesare Donova, Robert Loggia. 20. th Century Fox yapımı, 1969, ABD.

Amerikan yapımı olan «Che» filmi Che Guevera'nın, Castro ile birlikte Küba devrimi için yaptığı mücadeleyle başlamakta ve Guevera'nın Bolivya'da hükümet kuvvetlerince öldürülmesiyle sonuçlanmaktadır. Türkçe altyazılı olarak sunulacak film için Sinematek'te programda belirtilen tarihte bir tartışma yapılacaktır. «Che» filminin yönetmeni Fleischer'in ülkemizde «Boston Canavarı», «42. Hücre» gibi filmleri gösterilmişitr.

KASIRGA HAREKATI

«The Seven Ups». Yönetmen: Philippe D'antoni. Senaryo: Albert Ruben, Alexander Jacobs .Görüntü Yönetmeni: Urs Furrer. Müzik: Don Ellis. Oyuncular: Roy Scheider, Victor Arnold, Jerry Leon, Tony La Bianco. 20.th Century Fox yapımı, 1973. Türkçe altyazılı.

GÜLTEKİN ÇİZGEN SLAYD GÖSTERİSİ 3 Mart Pazartesi saat 18.00

Gültekin Çizgen 1960'lar kuşağı içinde öz ve biçim yönünden yeni tavrı ile hazırladığı çok sayıda kişisel sergileri ve dia gösterileri ile ilgi çekmiştir.

Çağdaş Türk fotoğraf sanatında toplumsal gerçeklerimizi çarpıcı, yalın, duygulu bir fotoğraf dili ile anlatma çabaları sürmektedir.

1958 yılında fotoğrafa başlayan Çizgen, çalışmaları ile ödüller almış, işleri birçok iç ve dış yayınlarda yayınlanmıştır.

Sanat uygulamaları dışında konunun teorik yönüne de ilgi duymuş, fotoğraf üzerine pek çok makale ve araştırmalar yazmıştır.

Sanat jürilerinde bulunmuş, TV için seri öğretici fotoğraf programları hazırlamıştır.

Türk fotoğrafçılarından derlediği özel koleksiyonu, Türk fotoğraf müzesinin çekirdeği niteliğindedir.

Renkli çalışmalarını konular halinde toplayan Çizgen, bu defa da bize yeni dört etüdünü sunuyor.

BAKIŞ

Türkiye üzerine izlenimci bir bakış. Duygulu bir anlatımla Anadolu toprağında geziler. Renk cümbüşleri içinde Anadolu tabiatı, Anadolu şiiri.

ANADOLUNUN PORTRESİ

Genç, ihtiyar, kadın, erkek, çoluk, çocuk tüm Anadolu portreleri. Köylüler, kasabalılar, taşra kentlileri. Türkiye'nin çehreleri.

ÇOCUKLAR

Çocuklarımız. Büyük kentin dışındakiler, köy çocukları. Neşeleri ile, dramları ile yaşantının içindeki küçük varlıklar.

TÜRKİYE ALBÜMÜ

Yalnız bize ait, bizden olan motifler. Kültürümüzün odak noktaları. Yaşantının, Anadolu birikiminin bir kesiti.

SERGİLER

15 Şubat — 2 Mart 1975 Orhan Özdemir KARİKATÜR Sergisi

3 Mart — 18 Mart 1975 Ruhi Görüney KARİKATÜR Sergisi

SLAYD GÖSTERİSİ

3 Mart Pazartesi saat 18.00 Gültekin Çizgen SLAYD gösterisi

10 Mart Pazartesi saat 18.00 Kamil Dürüst AÇIKLAMALI DİAPOTİF gösterisi

RUHİ GÖRÜNEY (Karikatür Sergisi — 3 Mart - 18 Mart)

1942'de İstanbul'da doğmuşum. 1970'den bu yana da Güzel Sanatlar Akademisinde Y. Resim bölümüne devam ediyorum.

Çizgisel doku araştırmaları yaparken, ilk karikatürlerimi «Yığınlar»ı çizmeye başladım. Daha sonra Yağmur Oklar, Gemiler ve Kadın ile Horoz dizilerini çizdim.

Kadın ile Horoz dizisindeki resimlerin tümü kadın ve horoz olarak sembolleşen iki uçun tartışılmasından oluştu. Resmlerin birbiri arkasına geliş biçimindeki düzen, serginin ve dizinin amaçlarından biridir. Diğer diziler gibi kadın ile horozunda çizilip tartışması sürecek.

ORHAN ÖZDEMİR (Karikatür Sergisi — 15 Şubat - 2 Mart)

Küçük yaştan beri resim ve edebiyatla ilgilenen 1938 doğumlu Orhan Özdemir içine dönük geç tanıdığımız bir sanatçı. Bir işçi ailesi içinde büyüyen Özdemr lise çağlarından askerlik çağına kadar türlü çeşitli işlerde boy gösterdi. Askerlikten sonra, özel bir yatırımla kurulan bir tiyatroda yönetmenlik yaptı. Sonradan bu elemanlarla Üsküdar Sanat Topluluğunu kuran sanatçı, bi rsüre İsviçreye gitti. (1960) Burada bir ressam atölyesinde dekoratörlük yapmak amacındaydı, fakat sıhhati nedeni ile geri geldi ve topluluğu ile elliden fazla oyunu sahneledi ve oynadı. Son oyunlarını grup 6 da sahneliyen topluluk dağıldı (1968). Özdemir bu yıllarda girdiği Acar filmde önce asistanlık sonra kreatör, dekoratör olarak çalışırken, diğer firmalara da senarvolar hazırladı.

Bu arada stüdyo çizgiye girdi ve Ali Ulvi - Yalçın Çetinin teşviki ile karikatüre başladı. (1970) Veb grubu gazetelerinde ve Akbaba'da yayınlandı. Çetin'le reklam filmleri yönetti ve senaryoları -GAG-leri yazdı. İtalya'da ilk uluslararası birincilik ödülünü kazandı (1973). Aynı yıl karikatüristler derneğine, genç kuşak karikatürcüleri adına yönetim kuruluna seçildi. Yaman gazeteci çizgi roman tipini Doğan Kardeş'te sürdüren sanatçının, iki uluslararası karikatür müzesinde eserleri vardır.

Özdemir bilinen gazete karikatürünün peşinden koşmıyan, karikatüre yeni bir anlam, yeni bir boyut getirmek çabasını amaçlıyan bir sanatçı. Semih Balcıoğlu'nun, bir zamanlar yaptığı karikatür seramik panola rve hacımlı - Heykel - karikatürlerden ve günümüz Poster sanatından algılandığını söyliyen sanatçı günümüzde en çok seyirci kütlelerini çeken sinema ve karikatürün olduğunu, karikatüründe sinema gibi tüm plastik sanatlarla değişik boyutlar kazanabileceğini savunmakta.

Günümüzde karikatür yeni tanımlar peşindedir, karikatür bir zamanlar olduğu gibi fıkra resimlemek, ya da çevredeki meseleyi foto şip-şakcılıkla sütunlara geçirmek değildir. Elbette karikatür modern resimde değildir, fakat tüm sanatlardan yararlanabilir, onları özümliyebilir, bugün batıda görünen poster yaygınlığı bunun en ilginç örnekleri arasındadır. Çağlar boyunca insanın kanayan meseleleri vardır ve bunlar her zaman sıcak bir ilgi ve taze düşünceye mecburdur.

TÜRK SİNEMATEK DERNEĞİ ŞUBAT — 15 MART 1975 PROGRAMI

ŞUBAT 1975

11 Salı / 16.30 — 19.00 / ALDATAN KADIN / J. Losey
12 Çarşamba / 16.30 — 19.00 / SEKİZİNCİ / Zako Heskia
13 Perşembe / 16.30 — 19.00 / LUDVIG / L. Visconti
14 Cuma / 16.30 — 19.00 / GÜNEŞ VE GÖLGE / R. Valçanev
15 Cumartesi / 16.30 / GÜNEŞ VE GÖLGE / R. Valçanov
19.00 / EMİLİANO ZAPATA / Felipe Cazals (Meksika filmi)
17 Pazartesi / 19.30 / MEMLEKETİM / Yücel Çakmaklı (Basın Gösterisi)
18 Salı / 16.30 — 19.00 / ÖLÜLER GÜNÜ / T. Konwicki
19 Çarşamba / 16.30 — 19.00 / ÖLÜLER GÜNÜ / T. Konwicki
20 Perşembe / 16.30 — 19.00 / POTEMKİN ZIRHLISI / S. M. Eisenstein
21 Cuma / 16.30 — 19.00 / POTEMKİN ZIRHLISI / S. M. Eisenstein
22 Cumartesi / 14.00 / SANSÜR UYGULAMASI ÜSTÜNE AÇIK OTURUM
16.30 / SEKİZİNCİ / Zako Heskia
19.00 / CHE GUEVARA / R. Fleischer
24 Pazartesi / 17.00 / CHE GUEVARA FİLİMİ ÜSTÜNE TARTIŞMA
25 Salı / 16.30 — 19.00 / KAYIN ORMANI / A. W ajda
26 Çarşamba / 16.30 — 19.00 / KAYIN ORMANI / A. W ajda
27 Perşembe / 16.30 / SEKİZİNCİ / Zako Heskia
19.00 / KASIRGA HAREKETİ / F. Antonie
28 Cuma / 16.30 / SEKİZİNCİ / Zako Heskia
19.00 / L. LUCİANO / F. Rosi

MART 1975

1 Cumartesi / 14.00 / L. LUCİANO FİLMİ VE F. ROSİ ÜSTÜNE SEMİNER / Yöneten Onat KUTLAR
16.30 — 19.00 / ANA / Pudovkin
4 Salı / 16.30 — 19.00 / ANA / Pudovkin
5 Çarşamba / 16.30 — 19.00 / AURES RÜZGARI / Lakhdar Hamina
6 Perşembe / 16.30 — 19.00 / AURES RÜZGARI / Lakhdar Hamina
7 Cuma / 16.30 — 19.00 / AURES RÜZGARI / Lakhdar Hamina
8 Cumartesi / 16.30 — 19.00 / KÖMÜRCÜ / S. Bouamari
Salı / 16.30 — 19.00 / KÖMÜRCÜ / S. Bouamari
şamba / 16.30 — 19.00 / KÖMÜRCÜ / S. Bouamari
şembe / 16.30 — 19.00 / CEZAYİR SAVAŞI / G. Pontecorvo
ıma / 16.30 — 19.00 / CEZAYİR SAVAŞI / G. Pontecorvo
ımartesi / 16.30 — 19.00 / CEZAYİR SAVAŞI / G. Pontecorvo
ızartesi / 18.00 / CEZAYİR SİNEMASI ÜSTÜNE SEMİNER

NOT : Cezayir filimleri işlemlerinin gecikmesi halinde, yerine aynı erde CUBA filimleri gösterilecektir.